SIMPOZION NUMISMATIC
Aspecte ale emisiunilor monetare şi medalistice româneşti reflectate în cercetări numismatice

Replici după monede cu caracter istoric emise de Banca Națională a României

Cristian Ciornei

Direcţia emisiune, tezaur şi casierie

10 iunie 2010

Printre emisiunile cu caracter numismatic ale Băncii Naționale a României, un loc aparte îl reprezintă replicile după anumite monede sau medalii legate de momente ale istoriei naționale. Beneficiind fiecare de o poveste intersantă, originalele acestor replici sunt, în general, piese rare, apreciate de colecționari.

Începând din 2005, când banca centrală a început să lanseze în circuitul numismatic astfel de piese, au fost realizate 7 emisiuni de replici, unele cuprinzând mai multe piese. Am inclus printre acestea şi Romanații domnitorului Alexandru Ioan Cuza, deşi, cu excepția unor probe de monede divizionare din 1860 şi 1864 aceştia nu au existat altfel decât sub formă de proiect.

După perioada de emitere a pieselor originale, replicile BNR se împart în:

- **replici după monede antice:**

kosonul dacic şi câteva piese romane din vremea împăraților Traian (un *aureus*, un *dinar* şi un *sestert*) şi Hadrian (un *aureus*).

- **replici după monede medievale:**

moneda-medalie din aur emisă de Constantin Brâncoveanu în 1713

- **replici după monede moderne şi contemporane:**

romanații lui Cuza (10 centime, 5 români şi 20 români), monedele divizionare din 1867 (*1 ban, 2, 5 şi 10 bani*), *polul* din 1868 şi moneda de *20 lei 1922*

Replici după monede antice

Kosonii

Emisiuni din aur dacice, de origine necunoscută, menționate încă din secolul al XVI-lea de Erasmus din Rotterdam, au greutatea apropiată de staterul grecesc sau de aureusul roman – 8,4 grame în medie.

Deşi prezența în tezaure indică originea transilvană, apartenența etnică şi locul de emisiune rămân subiect de speculații. Aversul asemănător cu cel de pe dinarii lui Brutus (85 - 42 î.Hr.) şi reversul inspirat după monedele lui Pomponius Rufus (71 î.Hr.) sugerează un tipar al monetăriei romane republicane, în timp ce inscripția KOSON face trimitere la regele dac Cotiso (48 - 32 î.Hr.).

Replica după Koson

aur 999‰ ; 8,5 g ; 20 mm;
250 exemplare; emisiune 2005

Avers: **un consul roman în mers spre stânga, încadrat de doi lictori; dedesubt inscripția KOSON, scrisă cu caractere greceşti; în fața grupului, monograma "R“**

Revers: **o acvilă cu aripile deschise, în profil spre stânga, stând cu un picior pe un sceptru, ține în celălalt o cunună; litera “R”, de la “replică”, este plasată în interiorul cununii**

Replici după monede antice

10 iunie 2010

Replici după monede antice

Monede romane emise în timpul împăraților Traian (98 - 117) şi Hadrian (117 - 138)

MONEDELE:
Aureus Traian
Dinar Traian
Sestert Traian
Aureus Hadrian

O serie de monede, emise de Traian după cucerirea Daciei, fac referire la înfrângerea dacilor sau la noua provincie a imperiului. Pe reversul unora este reprezentată celebra columnă a împăratului, pe altele fluviul Dunărea este înfățişat în postura zeului Danuvius, în vreme ce pe alte piese, Dacia este reprezentată ca o provincie prosperă a Romei.

Urmaşul lui Traian, Hadrian, a străbătut în lungi călătorii provinciile imperiului, poposind şi în Dacia, pe care a reorganizat-o în două rânduri. Reprezentarea de pe monedă - Lupa Capitolina - face trimitere la legenda întemeierii Romei.

10 iunie 2010

Replici după monede antice

Replică după un Aureus emis de Traian

aur 999‰ ; 7,243 g ; 20 mm;
250 exemplare; emisiune 2006

Avers: în centru, portretul privind spre dreapta, încununat cu lauri, al împăratului Traian, la exterior textul „IMP TRAIANO AVG GER DAC P M TR P COS VI P P”. Litera „R” de la „replică” sub portret

Revers: în centru, columna lui Traian de la Roma, cu doi vulturi la bază şi statuia împăratului în vârf, la exterior textul „S P Q R OPTI / MO PRINCIPI”.

10 iunie 2010

Replici după monede antice

Replică după un Dinar emis de Traian

ag 999‰ ; 3,157 g ; 19 mm;
500 exemplare; emisiune 2006

Avers: în centru, portretul privind spre dreapta, încununat cu lauri, al împăratului Traian, la exterior textul „IMP TRAIANO AVG GER DAC P M TR P”. Sub portret, litera „R” de la „replică”.

Revers: în centru, Fluviul Danubius (Dunărea) personificat ca un bărbat bătrân cu bustul gol, aşezat pe o parte pe un pat de pietre, privind spre stânga lui, ținând mâna dreaptă pe prova unei nave. La exterior textul circular „COS V P P S P Q R OPTIMO PRINC”, iar sub imagine textul „DANVVIVS”.

Replici după monede antice

Replică după un Sestert emis de Traian

Tombac cuprat; 24 g ; 33 mm;
500 exemplare; emisiune 2006

Avers: în centru, portretul privind spre dreapta, încununat cu lauri, al împăratului Traian, la exterior textul „IMP CAES NERVAE TRAIANO AVG GER DAC P M TR P COS VI P P”. Sub portret, litera „R” de la „replică”.

Revers: în centru, Dacia personificată ca o femeie ce poartă o rochie drapată, şezând pe un soclu de pietre, ține în mâna stângă stindardul roman al provinciei; în dreapta ei doi copii, unul ținând în mână un ciorchine de struguri şi celălalt un snop de spice; la exterior, textul circular „DACIA AV / GVST”, iar sub imagine textul „PROVINCIA S C”.

10 iunie 2010

Replică după un Aureus emis de Hadrian

aur 999‰ ; 7,38 g ; 20 mm;
250 exemplare; emisiune 2006

Avers: în centru, portretul încununat de lauri, privind spre dreapta, al împăratului Hadrian, la exterior textul „HADRIANUS AUGUSTUS”; litera „R” de la „replică” sub portret

Revers: în centru, lupoaica şi gemenii Romulus şi Remus; sus şi jos textul „COS III”.

Monedă-medalie din aur emisă de Constantin Brâncoveanu în 1713

În anul 1713, Constantin Brâncoveanu a comandat la monetăria din Alba-Iulia medalii din aur şi din argint cu greutate monetară, pentru a le oferi la banchetul pe care îl pregătea pentru aniversarea, în anul următor, a 60 de ani de viaţă şi 26 de ani de domnie.

După mazilirea lui Brâncoveanu, aceste piese i-au fost luate şi duse la Constantinopol pentru a fi topite, fapt care explică raritatea lor.

Piesele din aur erau echivalente cu monedele de 2, 5, 6 şi 10 *ducaţi,* iar cele din argint cu *talerii* şi *jumătăţile de taler*. În prezent, exemplarele din aur cunoscute au aproape acelaşi diametru - 35 mm şi greutăţile corespunzătoare valorilor de 5 şi 6 ducaţi (17,35 g în medie, respectiv 20,85 g).

Replica monedei-medalie din aur Constantin Brâncoveanu

aur 900‰ ; 17,249 g ; 34,7 mm; 250 exemplare; emisiune 2006

Avers: în centru, bustul domnitorului Constantin Brâncoveanu, în profil spre dreapta, având pe cap o căciulă de blană ornată cu agrafă şi panaş, iar peste haina brodată, o mantie tivită cu hermină, prinsă la gât cu o agrafă din pietre prețioase. La exterior, inscripția: •CONSTANTINVS • BASSARABA / DE • BRANKOWAN •; litera „R” de la „replică” în partea inferioară dreaptă a portretului.

Revers: în centru, un scut cu margine perlată, ornamentat în părți cu grifoni încolăciți în spirale, are deasupra o coroană princiară. Pe scut, o acvilă, cu aripile deschise şi cruce în plisc, stă pe un vârf de munte. Deasupra acvilei se află în partea stângă soarele, în partea dreaptă luna, iar dedesubt, milesimul despărțit – 17 / 13. Sub scut, de o parte şi de alta, între ornamente, literele C şi H reprezintă inițialele gravorului monedei - Carl Josef Hofman. La exterior, inscripția: • D : G : VOIVODA • ET • PRINCEPS • / • VALACHIAE • TRANS • ALPINAE •

Romanații lui Cuza-vodă

Aceste monede nu au existat decât ca proiect.

În timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza au fost trei tentative de înființare a unui sistem monetar național, ce nu au putut fi duse la bun sfârşit datorită împotrivirii Imperiului Otoman.

Prima tentativă datează chiar de la începutul domniei lui Cuza. Moneda urma a se numi *român* sau *romanat* şi ar fi avut caracteristici similare francului francez. Ea a rămas la nivel de intenție, deşi fusese elaborat un proiect de lege în vederea instituirii ei (1860) şi se făcuseră demersuri în vederea fabricării la monetăria franceză.

La recomandarea lui Victor Place, consulul francez în principate, Adrien de Longpérier, custode al cabinetului de medalii de la Muzeul Luvru, a schițat proiectele pentru monedele din aur (*20 Români*), argint (*5 Români*) şi bronz (*10 Centime*).

Romanații lui Cuza-vodă

În anul 2007, când s-au împlinit 140 de ani de la înființarea Sistemului Monetar Național, având în vedere importanța eforturilor pe care Alexandru Ioan Cuza le-a depus în edificarea acestuia, Banca Națională a României a materializat pentru prima dată proiectele domnitorului, prin emiterea a trei medalii, după desenele pe care Adrien de Longpérier le-a făcut pentru piesele de 20 ROMÂNI, 5 ROMÂNI şi 10 CENTIME.

Replici după monede moderne şi contemporane

Romanaţii lui Cuza-vodă

20 Români

aur 900 ‰; 6,452 g; 21 mm; 250 exemplare

Avers: în centru, în scuturi ovale, stemele Moldovei şi Munteniei, reunite sub o singură coroană; la exterior, inscripţia circulară „ALECSANDRU · IOAN · DOMN[UL] · MOLD[OVEI] · SI · VAL[AHIEI]”; lângă chenar, un cerc perlat.

Revers: în centru, inscripţia „20 ROMANI” şi milesimul 1860, totul într-o ghirlandă de laur; la exterior, inscripţia „PRINCIPATELE UNITE”; lângă chenar, un cerc perlat.

5 Români

argint 925 ‰; 25 g; 37 mm; 250 exemplare

Avers: în centru, stema Principatelor Unite în hlamidă timbrată de o coroană; la exterior, inscripţia circulară „ALECSANDRU · IOAN · D[OMNUL] · MOLD[OVEI] · SI · VALAH[IEI]”; lângă chenar, un cerc perlat.

Revers: în centru, inscripţia „5 ROMANI” şi milesimul 1860, totul într-o ghirlandă de laur; la exterior, sus şi jos, inscripţiile în arc de cerc „PRINCIPATELE · UNITE” şi „PRIN · UNIRE · LA · PROPASIRE”; lângă chenar, un cerc perlat.

10 Centime

tombac cuprat; 10 g; 30 mm; 250 exemplare

Avers: în centru, stema Principatelor Unite în scut dublu timbrat de o coroană; la exterior, inscripţia circulară „ALECSANDRU · IOAN · D[OMNUL] · MOLD[OVEI] · SI · VALAHIEI”; lângă chenar, un cerc perlat.

Revers: în centru, inscripţia „10 CENTIME” şi milesimul 1860, totul într-un cerc; la exterior, inscripţia „PRINCIPATELE UNITE”; lângă chenar, un cerc perlat.

10 iunie 2010

Banii din 1867 – replici din aur

În luna aprilie a anului 1867 s-a votat prima lege monetară a României prin care s-a stabilit ca monedă naţională *leul*.

Diviziunea se numea *ban* (după denumirea unei monede tradiţionale care circula în ţările române încă din secolul al XIV-lea) şi era egală cu a suta parte din leu.

Monedele divizionare trebuiau să aibă pe avers stema statului iar pe revers valoarea nominală şi anul de emisiune.

Din motive financiare, urmau a se bate pentru început doar monedele de bronz, a căror execuţie s-a făcut la monetariile Watt & Co. şi Heaton din Birmingham.

În anul 2007, cu prilejul aniversării a 140 de ani de la înfiinţarea Sistemului Monetar Naţional, Banca Naţională a României a bătut în aur replici după primele monede de circulaţie româneşti, banii din 1867.

Banii din 1867 – replici din aur

Replica după 1 ban 1867

aur 999 ‰; 1,75 g; 15 mm; 250 exemplare

Replica după 2 bani 1867

aur 999 ‰; 3,5 g; 20 mm; 250 exemplare

Replica după 5 bani 1867

aur 999 ‰; 8,65 g; 25 mm; 250 exemplare

Replica după 10 bani 1867

aur 999 ‰; 17,2 g; 30 mm; 250 exemplare

Avers: în centru, stema ţării; deasupra, inscripţia „ROMANIA”; la exterior, lângă chenar, un cerc perlat.

Revers: în centru, valoarea nominală:

1 BANU, 2 BANI, 5 BANI sau 10 BANI

şi milesimul 1867, totul între două ghirlande de laur şi stejar; dedesubt, litera „R” de la „replică”; la exterior, lângă chenar, un cerc perlat.

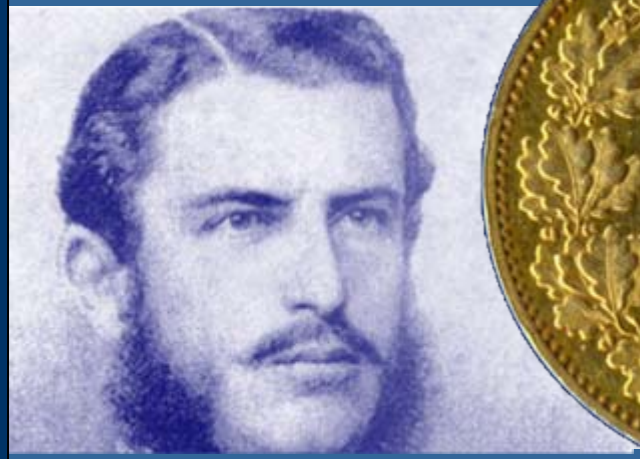

Polul din 1868

În 1968 au fost fabricate primele monede pe care apare numele monedei româneşti - 100 de piese din aur de 20 lei. Ele aveau aceleaşi caracteristici cu monedele de 20 de franci, cunoscute sub denumirea de *napoleoni*: 6,45 grame, aur 900‰ şi diametru 21 mm. În ciuda prevederilor legii monetare din aprilie 1867, acestea figurau pe avers efigia domnitorului Carol I.

Din cauza protestelor Înaltei Porţi şi Imperiului Austro-Ungar emisiunea s-a limitat la cele 100 de exemplare, din care domnitorul a împărţit cîteva în anturajul său iar restul se spune că au fost îngropate la temelia castelului Peleş.

Replica după polul din 1868

aur 900/1000; 6,452 g; 21 mm; tiraj 250; emisiune 2005

Avers: în centru efigia domnitorului Carol I în profil spre stânga, înconjurată de inscripția circulară „CAROL I DOMNULU ROMÂNILORU”; sub portret, litera „R” de la „replică”.

Revers: în centru valoarea nominală - 20 LEI şi anul emisiunii - 1868, într-o cunună din frunze de stejar.

20 lei 1922

În anul 1927, în cadrul suitei de manifestări dedicate împlinirii a cinci ani de la încoronarea Regelui Fedinand şi a Reginei Maria, s-a hotărât baterea unei emisiuni monetare aniversare din aur.

Monede din aur 900 ‰, cu valorile nominale de 20, 25, 50 şi 100 lei. Baterea monedelor a fost încredințată Monetăriei Regale din Londra.

Replica după moneda de 20 lei 1922 a fost emisă de Banca Națională a României în anul 2008, când s-au împlinit nouă decenii de la Marea Unire.

Replica după 20 lei 1922

aur 900 ‰; 6,452 g; 21 mm; 500 bucăți; emisiune 2008

Avers: efigia spre stânga a regelui Ferdinand I, purtând pe cap o cunună de lauri, înconjurată de textul „FERDINAND I REGELE ROMANILOR”, dedesubt, milesimul 1922, iar sub portret, numele gravorului P. M. DAMMANN. La baza gâtului, în partea stângă, litera „R” de la replică.

Revers: stema mijlocie a regatului României, deasupra, inscripția „ROMANIA”, iar dedesubt, valoarea nominală „20 LEI”.

Vă mulțumesc pentru atenție !